

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-66-3-14-19
УДК 37.035.6:373.3

Христина БЕДРІЙ

здобувач наукового ступеня доктора філософії
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна
e-mail: kristina040416@gmail.com

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УРОЧНІЙ РОБОТІ

У статті проаналізовано реалізацію напрямів патріотичного виховання в змісті урочної роботи початкової школи. Встановлено, що виховання патріотизму належить до пріоритетних аспектів національної системи виховання і передбачає формування патріотичних почуттів, любові до свого народу, глибоке розуміння громадянського обов'язку, готовність відстоювати державні інтереси Батьківщини.

Розглянуто приклади завдань і вправ з навчальних дисциплін початкової ланки освіти покликані виховувати дітей патріотами. Так як, у Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді зазначено, що важливі патріотичні якості у дітей молодшого шкільного віку постають крізь призму навчальних предметів початкової школи, зокрема рідної мови, літературного читання (через тексти), математики (через умову математичної задачі), природознавства (ознайомлення з традиціями, шанобливе ставлення до природи), трудового навчання (ознайомлення з традиційними народними ремеслами, виготовлення витинанок різних регіонів України, оздоблення різною технікою вишивки), музичного мистецтва (осягнення інтонаційної особливості музики українського народу), образотворчого мистецтва (формування культури почуттів). Важливе місце відведено навчальному предмету «Я у світі», спрямованому на соціалізацію особистості молодшого школяра, його патріотичне і громадянське виховання.

Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, де висвітлено зміст та основні тенденції патріотичного виховання особистості маніфестує, що «у молодшому шкільному віці важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого угруповання; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, школи, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій» [1, 33].

Ключові слова: патріотичне виховання, початкова школа, молодші школярі, патріотизм, урок, урочна робота, початкова ланка освіти.

Постановка проблеми. В умовах утвердження незалежності й територіальної цілісності України важливим є виховання в молодого покоління, зокрема й дітей молодшого шкільного віку, почуття гордості за свою державу, формування національної свідомості, готовності бути її гідним громадянином, розвиток сукупності моральних норм та рис поведінки (активна праця на благо України, примноження трудових звичаїв рідного народу, любов до свого краю та ін.), тобто патріотичне виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема патріотизму та патріотичного виховання молоді сьогодні набуває загальнодержавного масштабу. Це підтверджують державні документи: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [8], Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді [1], Держаний стандарт початкової освіти [3], в яких визначені мета і основні завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота.

Проблему формування в учнів патріотичних почуттів, національної самосвідомості розглядали

такі українські дослідники: І.Бех, Т.Бондаренко, В.Борисов, О.Вишневський, Т.Гавлітіна, В.Кузь, Н.Кузьменко, Р.Петронговський, Ю.Руденко, М.Сметанський, М.Стельмахович, О.Сухомлинська, Б.Ступарик, О.Стьопіна, К.Чорна та ін.

Постановка завдання. Метою даної статті є ознайомлення зі змістом урочної роботи сучасної початкової школи на наповненість патріотичними завданнями.

Виклад основного матеріалу. Формування національної самосвідомості школярів виражається в усвідомленні власної національно-етнічної приналежності, шанобливому ставленні до історії і культури свого народу й представників інших націй, патріотичній самосвідомості. З позиції В. Сухомлинського, патріотизм є почуттям, в якому органічно переплітається любов до малої Батьківщини з її народом, природою, традиціями і культурою та почуттям вірності, поваги до своєї держави, готовність їй служити [18, 318].

Серед основних напрямів виховання патріотизму в урочній роботі з молодшими школярами освітньо-нормативні документи і сучасна педагогічна наука виокремлює передовсім пробудження в кожній дитині таких патріотичних якостей і цінностей, як любов до батька і матері, родичів, своїх

предків, адже міцна нація починається з міцної родини, де дітям переходить мудра наука любові, довіри, взаємної вимогливості і відповідальності.

Так, наприклад, на уроках з дисципліни «Я у світі» в 3 класі виховання любові та пошани до власної родини реалізується через вивчення дітьми таких тем: «Сім'я. Склад сім'ї», «Основні обов'язки в сім'ї. Шанобливе ставлення до старших та інших членів сім'ї», обговорення-бесіда з учнями понять сім'ї, родини та родоvodu тощо [19, 44 – 48].

Важливим напрямом патріотичного виховання молодших школярів в урочній роботі є формування ставлення громадянина-патріота до своєї Батьківщини-України (громадянська відповідальність, вірність, готовність стати на захист, бажання працювати для розвитку країни, підносити її міжнародний авторитет, повага до Конституції та законів держави; гордість за успіхи країни, біль за невдачі, суспільна активність та ініціативність тощо). Науковець Д.Прасол, зазначає, що прищеплення любові до своєї держави та нації можливе тільки на основі активного прояву душі, серця, розуму і праці дитини – це діяльність у патріотизмі [13, 150]. Саме через виконання дітьми в початковій школі практичних дій, тематичних завдань, які зачіпають всі сфери відчуття дітей, можливе перетворення зовнішніх атрибутів патріотизму (знання державної символіки, традицій і звичаїв) на внутрішні якості, присвоєння дитиною собі отриманого досвіду.

Сформуванню в дітей цілісного розуміння таких засадничих принципів патріотичного виховання, як відданість рідній Батьківщині, гордість за її соціокультурні та історичні здобутки в початковій школі сприяє вивчення на уроках таких тем: «Славені Українці», «Моя країна – Україна» [2, 4; 104], «Україна – незалежна держава», «Країни світу. Україна на карті світу», «Україна – європейська держава» [19, 82 – 92], «Внесок українців у досягнення науки, культури та спорту», «Турбота кожного про історичну та культурну спадщину», «Права громадянина», «Обов'язки громадянина» [20, 64 – 69; 132], «Добрий день, Тобі, Україно Моя!», «Нема без кореня рослини, а нас, людей, без Батьківщини!» [14, 53 – 58; 66 – 74]. Також, наприклад, в 4 класі діти на уроках української мови виконують вправи «Ми – українці», «Прочитай запитання», де їм потрібно дати письмову відповідь на питання: «Як називається місце, де жили козаки?», «Як називаються області, центрами яких є міста: Вінниця, Ужгород, Харків, Чернівці, Чернігів?» [6, 98].

Любов до країни починається з любові до рідного міста та краю. На уроках в початковій школі можна запропонувати дітям написати твори на дану тему, знайти інформацію про місто чи село, де вони народилися, прочитати літературу, яка

присвячена їхній малій Батьківщині. Виховувати любов до рідного краю покликані, наприклад, такі твори з літературного читання в другому класі: «Рідний край» М. Чернявського, «Де найкраще місце на землі» Д.Павличка, «Древній Київ» Н. Забіли, «Красо України, Подолля» Л. Українки «Згадую: так я в дитинстві любив», «Серед краси» О. Олеся [14], четвертому: «Місто Чернігів» А. Коваль, «Звідки в місті назва – Львів» М. Хоросницької, «Як не любить той край» В. Сосюри та інші [16].

Одним із напрямів патріотичного виховання в урочній роботі є формування шанобливого ставлення громадянина-патріота до національних та державних символів. Українська народна символіка відображає основні віхи в житті людини, позначає у переважній більшості щось добре, світле, життєстверджуюче. Віддавна символом дівочої честі є її коса. Вінок на голові символізує молодість, дівочтво; писанка – є символом весняного пробудження природи й родючості, калина уособлює вродливу дівчину, верба та тополя – символи засмученої, безталанної дівчини. Не можна також уявити Україну без таких до болю рідних символів, як верба й калина, золоточубий соняшник на городі, лагідний лелека на обійсті, біла батьківська хата, вишневий садок, тремтливі мальви тощо.

Ознайомлення дітей початкової школи з національною символікою на уроках літературного читання відбувається завдяки народним («Стоїть явір над водою», «Котився віночок по полю») та авторським («Соромно перед соловейком» В. Сухомлинський, «Соняшник» Д. Павличко, «Гуси-лебеді летять» М.Стельмах, «Співай, соловейку!» М. Познанська, «Як співає соловейко?» Б. Комаров) творам [15; 16].

З державною символікою України – гімном, молодші школярі знайомляться, відкривши першу сторінку підручника з усіх навчальних дисциплін для початкової школи. В урочній роботі формування любові та шанобливого ставлення до головних атрибутів держави: гімну, прапора, герба та тризуба відбувається через такі теми: «Символи України як держави» [19, 86], «Основні символи держави», «Державні символи України, «Як давно в Україні з'явився жовто-блакитний прапор?», «Наш прапор» «Гімн» [20, 56; 58, 72; 98].

Аналіз наукової літератури показує, що й інші навчальні дисципліни мають великий виховний потенціал у розвитку патріотичного виховання через вивчення державних символів України. Зокрема, на уроках *іноземної мови* при вивченні теми «кольори» доцільно звернути увагу на кольори державної української символіки, а також країни, мова якої вивчається.

Одним із найважливіших засобів у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку

дослідники минулого й сучасності вважають рідну мову. Величезне значення мови як фактора розвитку свідомості і засвоєння національної культури відзначали ще К. Ушинський та О. Потебня. Зокрема останній довів, що відмінність мов є не лише різницею зовнішньою, – вона відбиває спосіб мислення, специфіку уявлень різних народів. Саме навчання рідною мовою, крім дидактичної мети, має й близькі їм поняття та образи, вчать любові до свого родоводу, батьків, своєї Батьківщини.

Основна мета навчання української мови на уроках *української мови* полягає у формуванні національно свідомої, духовно багаті мовної особистості, здатної спілкуватися українською мовою, мовами відповідних корінних народів і національних меншин для духовного, культурного і національного самовираження, користуватися ними в особистому і суспільному житті тощо [3].

Патріотичне виховання молодших школярів на уроках української мови здійснюється через реалізацію соціокультурної змістової лінії. Зокрема, під час вивчення розділу «Мова і мовлення» необхідно звертати увагу учнів на багатство і милозвучність української мови, захоплювати дітей її красою, пробуджувати любов до рідного слова, прагнення вивчати українську мову. У 3-4 класах слід пояснювати значення української мови для становлення незалежної самостійної держави України, роль української мови як державної. Найбільше для цього слугують теми: «Мова і мовлення», «Рідна і державна мова» [5, 5 – 8], «Мова – жива скарбниця історії народу», «Розвиток мови» [6, 5 – 9].

Навчання української мови ефективне, якщо на кожному уроці засвоюються мовні і мовленнєві знання, формуються навчально-мовні, правописні та комунікативні вміння і навички, розширюється читацький рівень школярів (бо дитина, яка більше читає, краще говорить і пише), збагачується їхній мовний запас, відбувається оволодіння мовною нормою, здійснюється усвідомлення неповторності мовної особистості. Учні одержують зразки комунікативно досконалої мови й навчаються доцільно й правильно використовувати засоби мови для побудови власних висловлювань, а також набувають найрізноманітніших загальнопредметних умінь [11, 60].

Відбір дидактичного матеріалу та різні види роботи з ним мають допомогти дітям усвідомити мову як матеріал передачі думки і змісту, відчути красу слова, виховати потребу в творчості, прагнення до точності, виразності, образності власного мовлення, намагання додержуватися норм у використанні мовних одиниць різних рівнів мовної системи, бажання навчитись майстерно оперу-

вати мовою. Особливо актуальним є проведення уроків української мови в ігровій формі, наприклад, гра «Неправильно – правильно», завданням якої є віднайти та виправити лексичну або граматичну помилку. Тут у нагоді учням стане довідник з українського слововживання М. Волощук «Неправильно-правильно» [4].

Важливо постійно поповнювати лексичний запас учнів. Цьому сприяють різні форми роботи, серед яких чільне місце займають словникові та класичні диктанти. Підібраний текстовий матеріал має відображати загальнолюдські духовні цінності, допомагати вчитися пізнавати національне світосприймання, ментальність українського народу. Тут актуальна народознавча основа текстів, тому важливо добирати тексти з праць відомих народознавців, використовувати легенди, перекази, казки – зразки високохудожнього слова.

Відомий історик, українознавець – Я. Калакура стверджує, що у вихованні українського патріотизму, опрацюванні наукових методик цього процесу провідна роль належить українознавству, всьому циклу українознавчих дисциплін, насамперед їх історичному сегменту, а також знанням з української і зарубіжної історії, в яких закодовані національно-патріотичні традиції українського народу, які передаються від покоління до покоління [7, 223].

Пріоритетним напрямком патріотичного виховання молодших школярів є вивчення української музичної культури на уроках музичного мистецтва. Фольклор, класична спадщина, сучасні напрямки музики формують в учнів національну самосвідомість, бережливе ставлення до рідних витоків, до традицій свого народу, розуміння значущості своєї культури в художній картині світу. На уроках музичного мистецтва вчитель розкриває школярам глибокий сенс поняття «Батьківщина» через емоційно-відкрите, позитивно-шанобливе відношення до таких вічних проблем життя і мистецтва, як материнство, любов, добро, щастя, дружба та обов'язок. Патріотична тема проходить буквально у всіх класах, де вивчається предмет музичного мистецтва. Для прикладу у 2 класі це розучування українських народних («Дибидиби», «Українка я маленька») та авторських («Вишиванка» (муз. В. Верменича, слова М. Сингаївського), «Наша мова» (муз. М. Ведмедері, слова В. Кленца)) пісень, ознайомлення з музикою танців («Гопак», «Козачок») [10].

Таким чином, стрижневою ідеєю патріотичного виховання молодших школярів в урочній роботі має стати засвоєння ними сприймання «моє, рідне, люблю» [12, 150], починаючи від родини, отчого дому як первинного осередку соціалізації дитини і переходячи в подальшому до

аналогічного сприймання школярем рідного міста, своєї країни та народу.

Їх успішне присвоєння школярем можливе через комплексне комбінування вчителем у своїй роботі низки психолого-педагогічних методів та прийомів (створення проблемних ситуацій, мозкового штурму, дискусій, обговорень, творчих завдань, психологічних вправ). За характером впливу на особистість школяра виховні впливи і засоби можна розподілити на емоційні, когнітивні, поведінкові та комплексні:

- когнітивні виховні впливи націлені на перетворення системи знань молодшого школяра. Знання дитини про світ не тільки визначають її як особистість, але і впливають на її поведінку, прояви патріотизму;
- емоційні впливи покликані викликати і підтримувати у молодшого школяра певні емоційні стани, що полегшують сприйняття ним інших психологічних впливів: позитивні емоції роблять учнів відкритими стосовно суб'єктів виховних впливів (формування шанобливого ставлення до історії і культури своєї країни, своєї приналежності до національно-етнічної спільноти тощо);
- поведінкові впливи безпосередньо спрямовані на вчинки молодшого – школяра. Змушуючи діяти певним чином і забезпечуючи відповідні, позитивні або негативні підкріплення вчиненим діям, такі впливи побічно впливають і на особистість дитини.

Засобами патріотичного виховання можуть бути як зразки поведінки, демонстровані доволі багатьма людьми, вчинки, описувані як нормативні і високо оцінювані в педагогічній, художній, публіцистичній та іншій літературі, засобах масо-

вої інформації, так і особистий приклад вчителя початкових класів (оскільки молодший школяр відчуває велику довіру до вчителя, педагог своєю особистістю формує стійке уявлення дитини про моральність і патріотизм). Тому належна реалізація завдань патріотичного виховання вчителями і вихователями можлива лише за умов усвідомлення педагогами своєї виховної ролі, оволодіння необхідними знаннями і вміннями, підвищення свого педагогічного рівня. Саме через учителя, вихователя школяр пізнає світ, учиться любити, критично відноситися до себе і оцінювати інших. Безпосередність дітей молодшого шкільного віку дає можливість педагогу достатньо швидко виявити індивідуальні особливості їхніх почуттів, емоційного стану і відповідно будувати виховний процес.

З огляду на викладене вище зазначимо: якщо вчитель сам не є патріотом своєї Батьківщини, це негативно впливає на формування патріотичних якостей учнів. Саме вчитель має підтримувати і розвивати в дитині цінність Батьківщини, рідного слова, культу батька й матері, родини й роду разом з цінностями толерантності, порозуміння, солідарності, рівноправності й рівноцінності усіх через відповідну мотивацію [17, 14].

Висновки і перспективи досліджень. Отже, роль патріотичного виховання молодших школярів в системі виховного процесу є надзвичайно ваговою, оскільки саме цей вік є сензитивним періодом для формування загальнолюдських та національних цінностей. Так, у процесі патріотичного виховання учнів початкової школи ваговою умовою є наповнення національно-патріотичним змістом навчальних дисциплін освітнього процесу початкової ланки освіти.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К.І. Чорна // Гірська школа Українських Карпат. 2015. № 12-13. С. 26-37.
2. Бібік Н.М. Я досліджую світ: підруч. 2 кл. закл. заг. серед. освіти (у 2 частинах). Ч.1./ Н.М. Бібік, Г.П.Бондарчук; Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 120 с.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
4. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації (Друге доповнене видання). Київ: Вид. центр «Просвіта», 2003. 160 с.
5. Захарійчук М.Д. Українська мова: підруч. для 3 кл. загальноосвітн. навч. закл. / М.Д.Захарійчук, А.І. Мовчун. Київ: Грамота, 2013. 176 с.
6. Захарійчук М. Д. Українська мова: підруч. для 4 кл. загальноосвітн. навч. закл. / М.Д. Захарійчук, А. І. Мовчун. Київ: Грамота, 2015. 192 с.
7. Калакура Я. Формування українського патріотизму: історичне та історіографічне підґрунтя / Я. Калакура // Українознавство. 2008. № 2. С. 222– 225.
8. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: URL: <http://www.mon.gov.ua>.
9. Ключіна Н. Актуальність національно-патріотичного виховання на уроках іноземної мови / Н. В. Ключіна // Формування патріота в вимірі революції гідності та пріоритетів. Суми: КЗ СОІППО, 2017. С. 114 – 119.
10. Лобова О. В. Музичне мистецтво: підруч. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Школяр, 2012. 144 с.
11. Мацько Л.І. Українська мова і формування національної свідомості / Л. І. Мацько // Педагогіка і психологія. 1996. № 1. С. 67 – 70.
12. Прасол Д. В. Психодіагностика та корекція в роботі шкільного психолога: методичний посібник / Д. В. Прасол. Миколаїв: Кріт, 2009.

13. Прасол Д. В. Психологічні аспекти патріотичного виховання молодших школярів у загальноосвітніх навчальних закладах / Д. В. Прасол // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2015. № 2 (49), травень. С. 149 – 151.
14. Савченко О. Я. Літературне читання: підруч. для 2 кл. / О. Я. Савченко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2012. 160 с.
15. Савченко О. Я. Літературне читання. Українська мова. 3 кл. : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / О. Я. Савченко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2013. 192 с.
16. Савченко О. Я. Літературне читання. Українська мова: підруч. для 4 класу загальноосвітн. навч. закл. / О. Я. Савченко. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2016. 192 с.
17. Сухомлинська О. Патріотизм як цінність : погляд на історію і сьогодення / О. Сухомлинська // Шлях освіти. 2010. № 2. С. 10–14.
18. Сухомлинський В. О. Слово вчителя в моральному вихованні / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори у 5-ти т. : Том 5. Київ : Вища школа, 1983. 330 с.
19. Тагліна О. В. Я у світі. 3 клас : підруч. для загальноосв. навч. закл. / О. В. Тагліна, Г. Ж. Іванова. Харків: Вид-во «Ранок», 2013. 144 с.
20. Тагліна О. В. Я у світі: підруч. для 4 класу загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Тагліна, Г. Ж. Іванова. Харків: Вид-во «Ранок», 2015. 144 с.

References

1. Beh, I. D., & Black, K. I. (2015). Prohrama ukrayins'koho patriotichnoho vykhovannya ditey ta uchniv's'koyi molodi [Program of Ukrainian Patriotic Education of Children and Student Youth]. *Hirs'ka shkola Ukrayins'kykh Karpat – Mountain school of the Ukrainian Carpathians*, 12-13, 26-37 [in Ukrainian].
2. Bibik, N.M., & Bondarchuk, G.P. (2019). YA doslidzhuyu svit: pidruch. 2 kl. zahal. sered. osvity (u 2 chastynakh) [I'm exploring the world: textbook. 2 cl. closed total among. education (in 2 parts), (Vols. 2), Kharkov: Morning Edition [in Ukrainian].
3. Derzhavnyy standart pochatkovoyi osvity [State standard of primary education]. (n.d.). <https://www.kmu.gov.ua>. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> [in Ukrainian].
4. Zakhariychuk, M.D., & Silent, A.I. (2013). *Ukrayins'ka mova: pidruch. dlya 3 kl. zahal'noosvitn. navch. zakl. [Ukrainian language: textbook for 3 cl. general education teach. closed]*. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
5. Zakhariychuk, M.D., & Silent, A.I. (2015). *Ukrayins'ka mova: pidruch. dlya 4 kl. zahal'noosvitn. navch. zakl. [Ukrainian language: textbook for 4 cl. general education teach. closed]*. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
6. Kalakura YA. (2008). Formuvannya ukrayins'koho patriotyzmu: istorichne ta istoriografichne pidgruntya [Formation of Ukrainian Patriotism: Historical and historiographical background]. *Ukrayinoznavstvo – Ukrainian Studies*, 2, 222– 225 [in Ukrainian].
7. Kontsepsiya natsional'no-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi [Concept of national patriotic education of children and youth] (n.d.). <https://www.kmu.gov.ua>. Retrieved from <http://www.mon.gov.ua>. [in Ukrainian].
8. Klyunina, N.V. (2017). Aktual'nist' natsional'no-patriotichnoho vykhovannya na urokakh inozemnoyi movy [The relevance of national patriotic education on foreign language lessons]. Sumy: SOIPPO short circuit [in Ukrainian].
9. Lobova, O.V. (2012). Muzychne mystetstvo: pidruch. dlya 2 kl. zahal'noosvit. navch. Zakladiv M[usical art: textbook for 2 cl. general education. teach. Institutions] Kyiv: Shkolyar [in Ukrainian].
10. Mother, L.I. 1996. Ukrayins'ka mova i formuvannya natsional'noyi svidomosti [The Ukrainian language and the formation of national consciousness]. *Pedahohika i psykholohiya – Pedagogy and psychology*, 1, 67 – 70 [in Ukrainian].
11. Prасol, D.V. (2009) Psykhodiahnostyka ta korektsiya v roboti shkil'noho psykholoha: metodychnyy posibnyk [Psychodiagnosis and correction in the work of a school psychologist: methodical guide]. Nikolaev: Crete [in Ukrainian].
12. Prасol, D.V. (2015) Psykholohichni aspekty patriotichnoho vykhovannya molodshykh shkolyariv u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh [Psychological aspects of patriotic education of the younger schoolchildren in secondary schools]. *Naukovyy visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Pedahohichni nauky – Scientific Bulletin of VO Sukhomlinsky National University. Pedagogical Sciences*, 2 (49), 149 – 151 [in Ukrainian].
13. Savchenko, O. Ya. (2012) Literaturne chytannya: pidruch. dlya 2 kl [Literary reading: textbook for 2 cl]. Kyiv: Vydavnychy dim «Osvita» [in Ukrainian].
14. Savchenko, O.Ya (2013) Literaturne chytannya: pidruch. dlya 3 kl [Literary reading: textbook for 3 cl]. Kyiv: Vydavnychy dim «Osvita» [in Ukrainian].
15. Savchenko, O.Ya (2016) Literaturne chytannya: pidruch. dlya 4 kl [Literary reading: textbook for 4 cl]. Kyiv: Vydavnychy dim «Osvita» [in Ukrainian].
16. Sukhomlinskaya, O.V. (2010). Patriotyzm yak tsinnist' : pohlyad na istoriyu i s'ohodennya [Patriotism as Value: A Look at History and today]. *Shlyakh osvity – The path of education*, 2, 10 –14 [in Ukrainian].
17. Sukhomlinsky, V. A. (1983). Slovo vchytelya v moral'nomu vykhovanni [The word of the teacher in moral education]. (Vols. 5). Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
18. Toglina, O.V. & Ivanova, G.Zh. (2013) YA u sviti. 3 klas : pidruch. dlya zahal'noosv. navch. zakl [I'm in the world. Grade 3: textbook for general education teach. closed]. Kharkiv: Vyd-vo «Ranok».
19. Toglina, O.V. & Ivanova, G.Zh. (2015) YA u sviti. 4 klas : pidruch. dlya zahal'noosv. navch. zakl [I'm in the world. Grade 4: textbook for general education teach. closed]. Kharkiv: Vyd-vo «Ranok».

Кристина Бедрий. Патриотическое воспитание младших школьников в урочной работе

В статье проанализированы реализации направлений патриотического воспитания в смысле урочной работы начальной школы. Установлено, что воспитание патриотизма относится к приоритетным аспектам системы воспитания и предусматривает формирование патриотических чувств, любви к своему народу, глубокое понимание гражданского долга, готовность отстаивать государственные интересы Родины.

Рассмотрены примеры заданий и упражнений по учебным дисциплинам начального звена образования призваны воспитывать детей патриотами. Так как, в Концепции национально-патриотического воспитания детей и молодежи отмечено, что важные патриотические качества у детей младшего школьного возраста возникают через призму учебных предметов начальной школы, в частности родного языка, литературного чтения (через тексты), математике (через условие математической задачи), естествознания (ознакомление с традициями, уважительное отношение к природе), трудового обучения (знакомство с традиционными народными ремеслами, изготовление витинанок разных регионов Украины, отделка различной техникой вышивки), Музыкального искусства (постижения интонационной особенности музыки украинского народа), изобразительного искусства (формирование культуры чувств). Важное место отведено учебному предмету «Я в мире», направленном на социализацию личности младшего школьника, его патриотическое и гражданское воспитание.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, начальная школа, младшие школьники, патриотизм, урок, урочная работа, начальное звено образования.

Christina Bedrii. Patriotic upbringing of younger students in class work

The article analyzes the implementation of patriotic education in the content of elementary school lesson work. It has been established that the upbringing of patriotism is one of the priority aspects of the national upbringing system and involves the formation of patriotic feelings, love for its people, a deep understanding of civic duty, and a willingness to defend the national interests of the Motherland.

Examples of tasks and exercises in elementary education disciplines designed to educate children by patriots are considered. As, in the Concept of national patriotic education of children and youth it is stated that important patriotic qualities in children of primary school age appear through the prism of educational subjects of elementary school, in particular mother tongue, literary reading (through texts), mathematics (through the condition of mathematical problem) natural sciences (familiarization with traditions, respectful attitude to nature), work training (familiarization with traditional folk crafts, production of vignettes of different regions of Ukraine, decoration with different embroidery techniques), musical art (comprehending the intonational peculiarities of music of the Ukrainian people), visual arts (forming a culture of feelings). An important place is given to the educational subject "I in the world", aimed at socializing the personality of the younger student, his patriotic and civic education.

A program of Ukrainian patriotic upbringing of children and student youth, which outlines the content and basic tendencies of patriotic upbringing of the person, demonstrates that "at an early school age, it is important to shape a child's ability to recognize himself or herself as a member of a family, family, and child group; as a student, city or village resident; nurture her love for her home, school, street, her country, her nature, her native word, life, traditions [1,33].

Modern scholars distinguish the following structural components of a sense of patriotism: spiritual and moral experience and love for their native land; humanistic universal and national values; moral and aesthetic ideals of personality; creative and transformative activity for the benefit of the Motherland.

Keywords: patriotic education, elementary school, junior high school students, patriotism, lesson, lesson work, elementary education.